

MAGYAR KURIER

Indult Bétsből, Kedden November' 12-dik napján, 1816-dik esztendőben.

Német Ország.

A' *Württembergi* Király' meghalálozását ilyen szókkal jeleti a' *Stuttardi* Udvári újság Oktober' 31-dikén: — " Ő Felsége *Württembergi Friedrich* Király, Schnéviai Fejedelmi és *Tecki* Hertzeg 's a' t., Oktober' 30-dikára virádó éjjel 2 óra felé, igen rövid ideig tartott betegeskedés után, melly egy igen heves náthahideg' (*Febris catharalis*) következése vala, kimúla a' világból, 's ez által a' maga Királyi Familiáját 's egész országát legmélyesegesebb bánatba boritá. Ő Felsége az 1754-dik esztendőben Nov. 6-dikán születettvén, 1797-ben December 23-dikán országolni kezdett, 1803-ban Aprilis 27-dikén Választó Fejedelmi méltoságot nyert, 's végre 1806-ban Januarius' 1-ső napján Királyi méltoságra lépett. Meghalálozásával az eddig való Koronaörökös *Wilhelmus* Princz vette által az Országlást."

Magános tudósítások szerint halála előtt néhány napokkal láb-fájásban szenvedett a' boldogult Király, de ő Felsége ezzel nem is gondolván, *Concert* halgatásra ment, mellyet *Stuttgardban* ekkor *Madam Catalani*, egy igen híres éneklő asszony adott; a' fájdalom azonközben magát a' mejjére vette, 's oly hirtelen való halálát okozta, hogy második fia Princz *Pál*, *Mergenthcimban*, a' hol lakása határozottatott vala, a' legsebassebb hírtételnek vétele, 's útjának siettetése mellett is életben nem találhatta az atyát. A' mostani Király született 1781-ben

Sept. 27-dik napján; a' neve *Friedrik Wilhelm* Károly, kinek hűségére a' katonaság, mindjárt az attya' halálát követett reggel megesküdött.

A' meghalt Király' teste Oktober 31-dik és Nov. 1-ső napján a' Kir. kastélyban a' pompás nyutóztatóra szokott fényes pompával kitétetvén, megnézésére a' lakosok bébótsáttattak, 's végre az utolsó napon estve a' Kir. Familia' *Ludwigsburgban* lévő temetőjébe (kriptájába, az örök nyugodalomra tétetett. Kivittetésének pompája estveli 7 óraker kezdődött-el; minden harangok megionattak. A' szomorú kíséző sereg, az Udvári külömbkülömbfele Fő tiszti károkból, a' szolgálatot tévő Kamarásurakból, Generalisokból, Adjutáns és Ordonánztisztekből, a' boldogult Király' utazó Lovászmeisteréből, 's a' testőrzök' seregéből állott. *Ludwigsburgba* megérkezvén, itt a' test a' Kir. kostély' templomába vitétt, a' hol felatte, az Udvári Fő Predikátor *Dankel* úr, halotti beszédet tartván, azután, halotti szomorú muzsikálás alatt, a' Kir. Familia temető helyére lebótsáttatott. Jelen voltak a' halotti gyászos pompán, a' mostani Király, *Pál* és *Wilhelm* K. Hertzegekkel egyetemben. —

Monachium: — *Karolina Augusta* Ausztriai Császárné ő Felsége a' folyó November' 5-dik napján délelőtti 10 óraker indult innét útnak Bétsfelé. A' Király és Királyné Haag városáig kísérték ő Felségét. — November' 3-dikán estve igen fényes bált adott vala az Ausztriai Cs. K. Nagy

rangú Követ Hertzeg *Schwarzenberg* az úgy nevezett Királyné' piatzán lévő bankós' *Spiro*' házában. Ez a' kerek piatz körös-körül mindenütt meg vala világosítottva; a' palota eleibe egy templomot állítottak vala fel oszlopokra, 's az egész alkotmány kü-lömbkülömb színű világosító mészekkel megvalerakattatva, ilyen homlokirással: *Franz und Carolinen gewidmet*. Az Udvaris a' thea-rombol ezen bálba jöven, ezen piatzra való megérkezésekor 's trombita 's egyéb muzsika-barsogások által tiszteltetett. A' háznál a' Nagy Követ úr fogadta 's vezette-fel ő Felsegeket, a' drága szönyegekkel 's virágokkal felékesített nagy gráditson a' szalába 's szobákba, mellyek átaljában mind muschinnel 's a' legszebb izlés szerént valának felékesítette, 's a' muschinnel felezifrittatott falakrol virágmédallíkat formáló koszorúk függöttek-le, melly médalliában, egymásután az F. és C. 's ismét az M és C, mint a' Császár és Császárné, 's Király és Királyné ő Felsegek' neveiknek első betűik, látszottak. A' Felsegek' számára a' második emeletben lévő szalában, melly az egyéb ékességek között az Austriai 's Bavarus színekkel, az Austriai kettős Sással 's a' Bavarai Oroszlánnyal volt felezifritva, egyéb valami 300-zig való vendégek' számára pedig az első emeletben lévő oldalszobákban, voltak az osztaok gazdagon felkészítette.

B e t s,

Az új Császárné *Karolina Augusta* ő Felsegének közönséges pompával való általvételére telyes hatalommal felruházott Cs. K. Udvari Biztos Hertzeg *Trautmansdorf*, a' Császárné ő Felsege Fő Udvarimesterével Gróf *Wurmbrandl*, a' Fő Udvarimesternéjével *Lasanzky* Grófnéval, 's az ezen pompás munkára kineveztetett hat Palotás Dámákkal és hat Cs. K. Kamarás urakkal egyelemben, *Bétsből* a' folyó No- vember' 5-dikén *Braunauba* megérkezvén,

ily módon vitték ott véghez a' réájok bi- zatott munkát: —

Minekutánna ez a' város ezen általa- dás' idejére *neutralisnak* lenni kihirdette- tett, 's minden készülétek megtétettek vol- na, 6-dikban 1 órakor megérkezett oda Császárné ő Felsege az általadásra kinevez- tetett Bavarai Udvar. Biztossal Gr. *Mongelással*, 's a' maga eddig volt Fő Udvarimesternéje- vel, hat Palotás Dámákkal és hat Bavarus Kir. Kamarás Urakkal. A' *Monachiumi* ka- púnál, melyen *Braunauba* bėjött, az Aus- triaiak egy szép győzedelmi kaput, a' Bava- rusok pedig az Inn vizének által ellen- hen lévő partján, hasonló kaput állítottak vala fel. A' bėjővő serget egy Bavarus Gre- nadíros Batalion 's egy Vasas osztály kísér- ték, 's bээрkezvén a' piatznak bal oldalára állottak, melynek jobb oldalán egy Aus- triai Vadász Batalion és egy Huszár osztály, valának állittatva. Császárné ő F. ge' számára a' város bal oldalán lévén megállapodásra való szállás készittetve, 's itt magát egy- kevéssé kinyúgodván, innét, minden hozzá- tartozókkal egyetemben a' város jobb oldá- lára által ment azon helyre, melly a' piatz- nak jobb oldalán az általadásra elkészittet- ve vala, 's a' hol a' Cs. K. áltálvévő Biztos úr az Austriai egyéb Udvarnokokkal egye- temben előre megjelent vala.

Minekutánna Császárné ő Felsege ezen helyen a' thrónusos menyegző alá léüit, 's az Austriai Udvarnokok a' jobbja, a' Bava- riaiak pedig a' balja felől, helyeiket el- foglalták volna, az Austriai Cs. K. Udvari Biztos Hertzeg *Trautmansdorf* legelőbb egy beszédet tartott, melyben küldtetésének czeleját elő adta, melyre azután a' Bavarai Királyi Biztos Gróf *Mongelas* felelt. Az ezen munkára mind két részről kinevezet- ve lévő Titoknokok, a' telyes hatalmú ír- sokat 's egyéb instrumentumokat felolvás- ván, ezeket az Udvari Biztos urak aláírták 's megpésztelték; melly után a' Bavarai Udvarnokok ő Felsegétől bútsut vettek 's

kezének megtsókolására botsáttattak, 's ennek is vége lévén a' Bavariai Kir. Udvari Biztos Gróf *Mongelas* Császárné ő Felségét az Austriai Cs. U. Biztosnak H. *Trautmandorfnak* formaszereint által adta, ki is ő Felségés az Austriai Udvarnokok' számára rendeltetve lévő oldalszobába, kézen fogva bevezette, a' hol ő Felségének ezutáni Fő Udvarimestere, Fő Udvarimesterneje, Udvari Dámái és Camerariusai bemutattattak, 's kezének megtsókolására botsáttattak. Az a' kegyes lebotsátkozás és határt nem ismerő jóság, mellyet Császárné ő Felsége' az elbútsuzáskor a' maga eddig volt Udvarnokjai között különkülön' mindenik eránt bizonyított, 's az a' másokat megelőző kegyesség, mellyel ő Felsége az Austriai C. K. Udvarnokok között egygyenygygyen minyjokat fogadni méltóztatott, belső megilletődéssel 's legnagyobb tsudálkozással töltötte el mindeneknek szíveiket, 's zálogául szolgál annak a' hűséges szeretetnek és hajlandóságnak, mellyeket ez a' Felséges Fejedelem Aszszony magának megnyert, 's a' mellyeket az Austriai népek az ő nagy virtusáinak előre felajánlanak és szentelnek. —

Az általadás' munkájának végződése után méltóztatott Császárné ő Felsége az Austriai Császári és Bavariai Királyi Udvarnokokkal egy osztalunál ebédelni, a' melly után ágyudörgés, harang szó, és a' vidékekről össszegyülekezett véghetetlen nézőknek ezer jó kívánságaik között, onnet *Béts* felé tovább indult. —

Felséges Urunk a' múlt pénteken reggel, Császárné ő Felségének elfogadására útját *Bétsből St. Pölten* felé vette vala, a' honnét még azon este *Mölkön* túl ment kedves élete' párijának eleibe, 's ezen éjjel *St. Pöltenben*, Császár ő Felsége a' Kerületi Tisztség' házánál, Császárné ő Felsége pedig a' Püspöki kastélyban, háltak. —

Szombaton reggel *St. Pöltent* oda hagyta ő Cs. K. Felsége és *Schönbrunnba* jött,

a' hova ő Felségét ugyan azon úton Császárné ő Felsége is nem soká követte.

Schönbrunnba szombaton déltájban esett Császárné ő Felségének megerkezése, katonaságnak sorai között 's ágyuk' dörgésével. A' kastély' gráditsánál Császár ő Felsége, Koronaörökös ő Császári Fő Hertzegségével, 's a' Császári Fels. Familiának több tagjaival, az Udvarnokok által körülvétetve, fogadták, 's Császár ő Felsége karon fogván ő Felségét a' szobáikba felvezette. A' szerentseltetésekre össszegyülekezett sokaság véghetetlen volt az udvaron és a' kertben, 's midőn magát Császár ő Felsége a' maga élete' kedves párijával a' folyasón megmútati méltóztatott volna, ilyen kiáltozás harsogtatta mindenfelől a' levegőt: *Sokáig éljenek szerentsésen!*

Délben a' Császári Familiával egygyütt ebédelték ő Felségek, 's ebéd után a' maga egész Familiájával oda hagyta a' *Schönbruni* kastélyt ő Cs. K. Felsége, kivévén a' Császárnét, a' ki ott meghált. —

Vasárnap déltájban ismét kimentek Császár ő Felsége 's minden Fő Hertzeggek és Fő Hertzegaszszonyok *Schönbrunnba*, Császárné ő Felségének meglátására, 's minnekutánna onnet a' városba ismét vissza jöttek volna, 3 óratájban Császárné ő Felsége is útnak indult onnet a' *Theresianum* épülete felé, hogy onnet az *Augustinus* Atyák' templomába, a' házassági szentségre, a' maga közönséges pompával való fényes bójövetelét tartsa, a' mélyről meg bővebb előadások fognak közönségessé tétettetni.

Ezen öröm napjának a' Császár és Császárné ő Felségek' jöltévé szívéhez méltó innep által lejéendő felségessittetése végett, ő Cs. K. Felsége kegyelmesen méltóztatott *Bétsnek* szükségét szenvedő lakosai számára a' Császári magános kassából 200,000 Bétsi Bétsü forintokat adatni, oly rendeléssel, hogy ezen summának egy harmada, kistiny részekben, a' probendás szegények. (*Priindler*), fundatzióális 's egyéb jól tévő intézetek között osztattassék ki, hogy egy

vigasságos napok lehessen, a' más két harmada pedig, nagyobbatska sun-mákban, az igazi házi szegényeknek felsegíttetésekre fordíttassék. Ez a' kiosztás a' múlt szombaton, a' város és külső városok' parokbiaiknak minden kerületeikben, az egyenesen e'vegre kirendeltetett, 's a' Plebánusokból, Politizai tisztektől, Magistratuális tisztektől, 's az úgynevezett Szegények' apjakból álló biztosság által munkába vete-tett. Ó Cs. K. Felsőge melóztatott a' maga igen érdemes fegyveresei között is bizonyos summa pénzt kiosztatni, hogy ezt az örvendetes napot ezek is vígan tölthessék-el.

A' Ménusi *Frankofurtumból* érkezett tudósítások szarént, *Herminé* ó Cs. K. Fő Hertzegasszony-sága, Magyar Ország' Palatinusnéja, *Schaumburghól* jöven, November' 1-ső napján ott (*Frankofurtumon*) által folytatta útját *Béts* felé.

Nagy Britannia.

Azt hirdetvén-ki egy *antiministrális* ujság Londouban két versben is, hogy *Sz. Helenától* egy hajó érkezett volna meg, hanem hogy a' hajórol a' partra kijöns senki-nem sem volna szabad azon tisztén kívül, ki az országlószékhez szálló tudósításokat hozta, ezen hír által azt a' gyáva gondolatot gerjasztette-fel némelly könnyen hívőkben, hogy *Bonaparte* Szent Ilonaszigetéről elszabadúlt, 's imét szabad labon volna.

A' Régens Princz Oktober 21-dik napján ebédet adott Orosz országi Gróf *Wittgensteinnak*, mellyen egyebek között *Hertzeg Bourbon*, *Hertzeg Esterhazy Pál* az Austriai követ, Gróf *Licven*, és több más Fő emberek jelen voltak.

A' következett napon *Esterhazy Pál* ó Hertzegsége adott a' maga *Chiselhursti* szállásán egy fényes ebédet, mellyen a' Régens Princz is jelen volt. Egy Németh

énekes játokot is jádzott-el néhány időtől-tő jádzóknak társasága. A' gazdaszszony *Hertzegné* jádzotta a' Fő személyt.

Azok a' tudósítások, a' mellyek *Nottingham* városából 's környekeiről jönek, naponként nyúghatatlankodtatóbbak. Ugy látszik, hogy a' szövöszékek' öszszerontónak öszszeesküdt társasága, iparkodással szaporittatik. Gyülekezéseiket nappal is szinté úgy tartják mint éjjel, 's nem is ügyelnek az ó széllyelverettetéseik végett tetetődő készületekre. — "Az Országlószéknek, így szöll a' *Times*, szükséges leszen arra kenszeríteni a' tiszti karokat, hogy legszorosabb nyomozásokat tenoi meg ne szünyenek, valameddig a' dühösködőknek búvó lyukaikat ki nem tanulják, 's a' főbb lázozstokat itélőszék' eleibe nem állittatják: hanem, a' tiszti karoknak segíttetések végett katonaság is több kívántatua az ilyen vidékekre. Emlekeztünk vala a' *Sunderlandi* és *Glamargani* lármákrol is, de jelenthetjük, hogy ezen helyeken nem oly kétségbeesett öszszeesküvések 's nem olly nagyon revolúziós princípiumok uralkodnak, mint a' milyenek alatt a' *Nottinghami* nép sohajtoz. Itt már annyira ment a' dollog, hogy még a' bizonyosságok sem merik kimondani, a' mit láttak, miuthogy a' réájok következhető veszedelemtől felnek, mi ellyel a' gonoszok által fényegettetnek. Kéves hónapok előtt történt, hogy egy szegény asszszony kérdőre vonattatván, 's némely dolgokat az égygyik búnosrol kivállván, nyilvánóságosan fényegettetett, hogy meg fog gyilkoltatni, 's a' többi.

A' *Monmouthi* és *Glamorganshirei* vashányákban is lármázni kezdettek volt a' dolgosok, hanem *Bristolból* az 55-dik számú Regiment oda rendeltetvén, szerentsésen eltsendesítetett a' láрма, a' melly abból eredett vala, hogy a' tulajdonosok a' munkások' napszámát lejjebb akarták szállítani. Valami 15,000-re teszik a' lármázók' számát, a' kik titkon öszszebeszélvén, azon egy napon minden munkát felbe hagy-

tak, 's az olvasztó kementzékben a' tüzet kialunni hagyták.

A' mostani környülállások' állapotját *Angliában* igen természetesen kifejezi a' *Londoni Kuir* a' maga *Oktober* 25 dikén költ darabjában, melyben mint szerentsés történetet úgy jegyzi meg, hogy a' múlt napon semmi újabb támadásokrol való tudósítások nem érkeztek.

Londonban vizsgálás alá vette az Admiralitás, Congreve urnak egy új találmányát, de a' melly még nem eléggé esmeretes. Az Anglusok egyetlenegy nemzet, a' kik eddig kezdettek Congreve rakétájával élni, mellyek valóságos kipótlója a' feledékenységre jutott, úgynevezett Görög tűznek (graecus ignis); ez az említett új találmánya talán míg közelebb való, és hasonlőbb erejű leszen a' görög tűzhez. Az Anglusok eltek nem külföldben az ágyúkkal is eltek legelőbben a' hadban. A' Czeryi tsatában (1346-ban) ezen új fegyverek nemivel verték meg a' Gallusokat, kik ugyan magok is tudták már az ágyúknak készetése módját, de lágy lelki esmeretjek miatt azokkal a' hadakozásban élni nem akartak. Hasonló képpen Anglus volt, *Roger Baron* nevű, a' ki a' 13-dik század közepén a' puskaport legelőbben tette esmeretessé, 's a' mellynek feltalálását ok nélkül tulajdonítja a' Németországi Schwartz nevű barátának; mivel ez száz esztendővel azután élt a' világon. Azonban úgy látszik, hogy a' puskaport tulajdon képen Arabsok légyen feltalálták, mellynek esmeretségére azoknak a' sok próbálgatásaik által kellett jutni, mellyeket ők, a' nekik oly nagy károknak 's veszedelmekre szolgált Görög tűz' mi voltának kitapinthatására tettek. A' Chi-

nai Birodalomban már az előtt is esmeretes volt a' puskapor.

Egykor azt kérdezte valaki egy hetven esztendőös aszszonyságtól, hogy valyon mikorra szoktak a' szerelmeskedő bajlaudóságok megszűnni a' szép nemen valóknál? „Már bir' azt nem tudom,“ így felele az aszszonyság; „ne' dolgot kell az Urnak más, én nálamnál öregebbtől tudakozni.“

Északi Amerika.

Philadelphióból, Sept. 14-dikén: — „Az itt nagy számmal öszzesereglett Frantziáknak egy gyűlése megbírást készített és intézett *Savary* és az idősb (az ifjabb külföldben is ott van) *Lallemand* Generálisokhoz, azeránt, hogy Amerikába menven vegyék ott jövődöbéli lakásokat. A' megbírással egy hajót küldöttek-el a' *Levanlei* partokhoz, olyan meghagyással, hogy nem tsak a' nevezett két Generálisokat, hogy egyéb hazájokból elszaladott Frantziákatis, kik magoknak a' Török földön kerestek menedéket, felvévén, vigye minnyájokat *Északi Amerikába*. Itt még mind szaporodnak a' kivándorlott Frantziák. Pénzeiket rész szerént az ide való bankókba teszik-bé, rész szerént Fábrikákat állítanak-fel, vagy jószágokat vásárolnak. Nagy summát hozott ide mások között az esmeretes *Lea* is. Ez egy új munkát akar kiadni a' Frantzia revoluzióról, azt ígérvén, hogy oly környülállásokot is fog benne előhordani, mellyek az ezen tárgyrol eddig kijött munkák közzül egyben sem találatnak. Nálunk, így végzi szavait az Amerikai tudósító, a' kereskedés naponként jobban virágzik, 's annak a' mi rosszat felőlünk ezen tekintetben némely Anglus írók hirtelnek, dézmálva kell hinni.

- Nov. 8-dik napján Száz forint Huszaspénzért, Váltótzedulában 322 3/8 forintot,
 — egy Császári aranyért — fl. — kr. — egy Hollandus Aranyért — fl. — krt.
 Nov. 9 dik napján 100 forint huszas pénzért, Váltótzedulában 324 — forintot,
 — egy Császári aranyért — fl. — kr. — Egy Hollandus aranyért — fl. — krt
 Nov. 11 dik napján 100 forint huszas pénzért, Váltótzedulában 325 1/3 forintot. —
 egy Császári aranyért, — fl. — kr. — Egy Hollandus aranyért 15 fl. 23 kr. adtak —

Hazai Dolgok és egyéb Toldalékok.

Magyar Ország.

Hazai leveleink ezeket jelentik: —

Az égi Tümemények minden nemesebb érzésü lelkeknek figyelemességét annál inkább megérdemlik, mivel az égi Testeknek változásai földünkre nézve szembetűnő befolyással vannak. Azért tellyes készséggel közöljük Tiszt. Kmeth Dániel Úrnak, a' Budai Tsillagvizsgáló Torony Tisztjének, következő jegyzéseit: A' folyó Nov. 19-en a' Hold egyenesen a' Nap és föld között fog állani, úgy hogy a' nap sugarainak a' földre való ereszkedését megakadályozza; következésképpen a' Napnak egy részét a' maga Testének elejébe állásával meghomályosítja. — Ez Napfogyatkozásának nevezetik. Annyival inkább figyelemességre méltó történet, hogy sokan közülünk az élet pályafutását bizonyosan elvégezzik, minkeelőtte megint hasonló tümemény látható legyen; mert csak ugyan egészen 1860-dik esztendeig nagyságára nézve e'hez hasonló fogyatkozás nem leszen. — E' mostaninak kezdete Budán és Pesten reggel 9 óraker 38. min. leszen; vége pedig 12 óraker, 9. minut. Ha a' Napnak tetsző területét 12 részre osztjuk, annak 11 része meghomályosodik és csak 1/12 marad világos. — A' jövő Dec. hónap 4-én Hold fogyatkozása leszen, minthogy az a' Földnek árnyékába esvén, világosságának két harmadrészét elveszti. Ennek kezdete estve 8 óraker, 31. minutunkor leszen, vége pedig 11 óraker, 27. minutunkor. — Mennyi idővel korábban, vagy későbbben lehessen látni ezen fogyatkozásokat Magyar Országának külsőbfele Városaiban, azt Erdemes Olvasóink a' mult Juniusban közlött Árnyosság szerént önnön magok kitalálhatják. —

Mélt. Gróf Pálffy János Tsászári Királyi Kamarás. Ur, a' ki több ízben az

Invalidusok eránt maga jótéví indulatját nevezetes ajándékokkal megbizonyította, most az esztendőnként ajánlott 1000 forintokat a' folyó 1816-dikra, ugymint már harmadik esztendőre, lefizette; azon fellül pedig új fundációt tett egy Invalidus Tisztre 2000 forint letételével; egy Al-Tisztre pedig 500 forinttal; végre a' Bétsi Invalidus háznak 400; a' Nagy-Szombatinak 400; a' Pestinek 400 forintot rendelt, 's így most egyszerre 4700 forintot lefizetett. Ezen nemes szívü hazánkfijának illy példás tettét a' Hadi Tanács különös köszönettel hálálta meg.

A' nagy ember' neve mindenütt olyan emlékeztető jeleket szokott maga után hagyni, mellyeknek szemlélése tiszteletre indítja erántok a' háládatos maradékokat. Midőn 100 esztendőök előtt a' Cs. K. seregek az *Eugenius'* vezérlése alatt *Temesvártól* nem messze *Gyarmatham* mellett táborban feküdtek, 's a' *Temesvár* mellett sáantokkal körülvéttelve lévő Török ármádának megtámadásához készültek volna, a' nevezett nagy heros ott egy völgyben találtatott kútból szokott volt inni, mellynek igen jó vize volt, 's a' melly még most is megvan, 's máig is az *Eugenius'* kútjának nevezetik. A' Cs. K. ármáda az 1716-dik esztendő Októberének 13-dik napján ezen lögerből felkelvén a' Törökökre ütött 's őket *Temesvár* mellett oly módon megverte, hogy ezen győzedelmeskedésének lettek azon szép következései, hogy Magyar ország az ellenség jármának gyalázatjától megszabadult, 's a' következett esztendőben *Belgrádnál* történt fényes győzelem után a' *Száva* és *Duna* mellett lévő minden várak kezünkre kerültek, 's végezetre 1718-ban Jul. 21-dik napján a' *Paszszarovitzi* békesség is megkészült. Ezen dítös emlékezeteknek ujítására az idén Oktober' 13-dikán *Secularis* (százados) innepet ültek *Gyarmathán* az *Eugenius'*

kútjánál. A' kút melly a' tulajdonosnak gondoskodása által szép állapotban tartatik, megvilágosított 's feltziffrított, 's a' reguláris és polgári katonaság a' nagy hősnek tiszteletére paradirozott, salvét lótt, 's mind ezekben nem tsak a' környéki köz nép, hanem a' N. Vármegye' tisztjei is, a' földes úrral N. Nograd vármegye vize-Ispanyával N. gos *Ambiözy Lajos* Cs. K. Camerarius úrral 's Familiájával egyetemben, érzékenységgel részesültek.

Tudományos Dolgok.

Még Mártziusi Vásárig praenumerálni lehet e' szép Munkára: Nevezetes Utazások Tárháza, Több Tudósokkal együtt, készítette Kis János.

4 Dar. oct. maj. 4 képpel, 10 for. kötve 12 for. 30 kr. Már két Darab kész; a' harmadik Mártziusi, 4-dik Juniusi Vásárkor készül.

Foglalatja az első Darabnak.

Az utazás indító oka. A' Szerző Afrika felé indul; oda érkezik 's Pisániában Doktor Laidleynél késik. Onnét elúszik azon Tartománynak belső részeibe. — A' Felupoknak, Taloffoknak, Fulábnak és Maudingoknak leírása. Az Európaiak, és Gambia mellyéki Afrikaiak, úgy szintén a' Gambia mellyéki és belsőbb tartományokbeli lakosok között való kereskedés. — Az Iró elindul Pisániából, 's Dschindibe érkezik, tovább megy Medinába, Wulli Ország' fő városába, a' Királlyal beszélget, Amuletok-Kolorba ér. A' Mumho-Tumbót leírja. Kundsenarba megy, 's Tallikába ér Bondu Országban. — A' Tallikai lakosokról némi tudósítások. Korkkeráni városába érkezés. Halászat a' Felemen' vizében. Fattekondába érkezés. Beszélgetés Almami-val, a' Bondui Királlyal. Második látogatás a' Király és annak Peleségeinél, és barátságos elbocsátás. Dschoágba érkezés-Kadschaaga. A' Serawullik, Dschoág. Az Iró a' Király parantsolatjára kiraboltatik.

Egy rabszolgának szívúsege. Látogatás a' Király' ötsénéél. Samiba érkezés. Kasson Országba érkezés. — Tisibe érkezés, és mi történt ott az Iróval. A' Király' Testvérel való beszélgetése, elúztatása, Kunia-karyba menése — Audentzia a' Kassoni Királynál. A' Szerző Kemmuba, Kaartának fő városába 's onnét a' Király' javaslása ellen Sudamar Országba megyen. A' Királynak három fiját és kétszáz lovasok által Dscharrába kísértetik. — Kemmuból Foningkidi-be útatás. Egy a' Maurusoktól megsebesített ifjúnak halálakor történt szivreható eset. A' Szerző Houghtonról tudósítást vesz. Drehusrába ér. A' Kaarta és Bambarra Országok között folyt háborúnak rövid rajzolatja. — Dscharrának és Lakosinak leírása. A' Szerző Ali Királytól engedelmet nyer annak Országába útatni. Dinába érkezik; onnét Saniba megyen. A' Maurusok' táborába vitetik, mint hadi fogoly. — Mi történt az Iró' fogsága alatt Benaumban. Temetés és Lakodalom egyéb történetekkel együtt, mellyek a' Maurusok erköltséit és természetit illetik. — Utóbbi történetek a' táborban. Az Iró két Scherifekkel esmerkedik-meg. Ali a' táborát az éjszaki részek felé szállítja. Az Iró, mint hadifogoly elvittetik 's Fatima Királyné eleibe állítatik. Nagy szükség viz' dolgában. — Jegyzések a' Maurusokról. A' nagy pusztának leírása. Az abban feltaláltatott állatok. — A' Szerző Alitól engedelmet nyer, hogy Dscharrába mehessen 's ott maradhasson. Ettől fogva az elsőkérről gondolkodik. Elmegy azon lakosokkal együtt, a' kik Dasi Király' közelítésékor a' várost elhagyják. Egy csoport Maurusoktól Lebranál utolérattetik, megszabadítja magát tőlök. Kiraboltatik 's végre szerentsésen megmenekedik. — A' Szerzőnek megszabadulásán való nagy öröme. Tovább folytatja útját a' nagy pusztában déli napkelet felé. Szerentséjére egy záporosó megmenti ötet a' szomjúság kirojaitól. Egy Fulub' faluba érkezik, a' hol egy szegény aszszony által

lápáltatik, minekutána a' Duti tőle mindent megdagadott. Harmad napon egy Waa-ra nevű Néger városba ér; melly a' Bambarrai Kiralynak fizet adót. — (a' Szük hely miatt a' többit lehetetlen ki nyomtatni.)

Második Darabnak:

Elindulás Európából. A' Las Marquesas, Szigeteiben való érkezés. — Leírása a' Las Marquesas de Mendoza kivált a' Sz. Christina Szigeteinek. Leírása lakosoknak, az ő élet módjoknak, erköltsi-szokásaiknak. Öszve hasonlítások a' Taiti-béliekkel. — Egy új sziget csoport feltalálása. Ezen Csoportnak és lakosainak leírása. Vélekedés az iránt, hogy ezen szigektől napnyugot felé még több földek is fekszenek. Által evezés Amerikának éjszaknyugoti partjára. Béevezés a' Dixon Norfolk vagy is a' lakosok Tsesinkitane öblébe. Foglalatosságok, Prém kereskedés. Az öbölnek, és terményeinek leírása. Leírása a' lakosoknak. Szokásainak. Erköltsaiknek Országglásoknak Charakternek, 's a' t. Elmenés a' Tschinkitáné öbléből. A' Queen Charlotte Szigeteihez való érkezés. Leírása ezen Szigetnek, és lakosainak. Nootka-Sound Partjaira való evezés, China felé vett utazás. — Vélekedés az eránt, hogy miképpen népesedhet meg Éjszaki Amerikának Napuyúgoti szele; és a' két Amerikanak közönséges tekintése a' culturára nézve. 's a' t.

Mártziuskor 12 for. köve 14 for. 30 kr. lézen az ára.

Elegyes dolgok.

Mediolánumban a' Királyi Könyvnyomtatóműhelyben most a' *Halicarnassi Dienesnek* azon részét nyomtatják, melly elveszettnek látszott eddig lenni, de a' mellyet azonban Majus ur az Ambrosiána Bibliothecában lévő kézírások között történetből megtalált. Nyomtatják 4-ed réthén, az árra pengő pénzben, tsak nem 9 forintra fog menni. Ez a' könyv magában foglalja a'

Római régiségeknek utolsó 9 könyveit, melyekben 170 esztendőkből álló szakasz, ugyanint a' Róma felépítésének 313-dik esztendejétől fogva, 485-ig vagyon leírva, a' Római históriából. Leiratnak abban, Rómaiaknak a' Gallusok, Vejusok és Pyrrhus ellen viselt hadakozásaik.

Frantzia Országban megtiltatott a' krompliból (tsutsorkából) való pályinkafőzés, minthogy azon növénynek az árra kétszer annyira szállott vala fel azon főzés által. — Továbbá oly rendelés jöttki Frantzia Országban, hogy mindenütt fáka tűtessenek a' közönséges utak mellé.

Egy gazdag férfi nagyon félt, mint szokás az olyanoknál, a' haláltól. Egykor megbetegedett, 's ezen állapotban a' haláltól való félelme még jobban nevedett. Egy az ő barátjai közül ötet vigasztalni 's erős szívűsegre réa beszélni akarván, a' többek közte ezeket mondotta ő hozzá: „Gondold meg, hogy minnyájunknak meg kell egykor halnunk.“ Mellyre a' beteg így felelt: „Bezzeg, ugymond, éppen az ám az; a' mi oly nagy nyughatatlanóságba hoz engem“. Ha az ember tsak vagy tízszer, tízenkét szer halhatna meg, én se' húsúlnék most rajta oly felette nagyon.“

Oktober 24-dikén reggel London felett egy gazdagon feltzifráztatott a' középen álltállóban 32 lábnyomnyi vastagságú levegő golyóbis ment el Frantzia ország felé, jó szele lévén oly sebességgel, hogy, mint hozzá vehettek, minden órában 50 Angliái mértföldnyit haladott. Akkor eleinten nem lehet tudni, hogy mitsoda tünemény legyen, hanem azután hirdették ki az újságok, hogy ilyen irás találtassék rajta: Ezt a' levegő golyóbis a' Highateben lakó Frantziák bortsátották fel, hogy barátjaikhoz jó kívánásokat vigyen, oly kérés mellett, hogy ők ezt ismét küldjék vissza, kedvező szellel, hozzájuk Angliába. A' magasság, mellyen London felett elment ez a' golyóbis, valami két mértföldet tehetett.